

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

SZERKESZTŐSÉG

hova
a lapba szánt kéziratok
reklamációk
küldendők

Székelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.

Előfizetési pénzek,
Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utca 3.

FŐSZERKESZTŐ:
NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.
FELELŐS SZERKESZTŐ:
VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:
Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:
minden vasárnap egy iven.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

„Ember, küzdj és bizva-bizzál!”

Madách Ember Tragédiájának hatalmas vég-szavai folyton fülébe csengnek a paradicsomot elvesztett küzdő embernek. Hanem a küzdelem mellett a bizalom, a hit sokaknál kiveszett, másoknál ha meg van is, de olyan, mint a gyenge mécsvilág, mely pislog ugyan, de minden perczenben a kialvással fenyeget. Pedig e hiten, e bizalmon fordul meg az emberiség fenséges, de küzdelemteljes hivatásának egész kérdése. E hit, e bizalom nélkül az örökkön tartó küzdelem rideg, czélnélküli, és ahelyett, hogy a léleknek szárnyat adna, hogy Istenéhez emelkedhessen, fásulttá teszi a lelket, érzéketlené a szívet, sivárrá, kietlenné az egész életet. Mert a munka, ha hittel, bizalommal párosul: nemesít, Istenhez emel, de ha csak mint kényszert, mint az Istentől az emberre mért csapást fogjuk fel, akkor nyomában átok, elégedetlenség fakad.

»Ember, küzdj és bizva-bizzál!« Igen, küzdj soha nem csüggedő hittel, nem lankadó bizalommal s akkor tiéd a diadal! S bizony bizony sokszor a sors nehéz próbára teszi a gyarló embert. Sokszor bizony a csapások súlya alatt kétely támad a gyenge, bizalomnélküli ember szívében: ha vajjon az örökkévalóság, az a fenséges eszme, mely lelkében él, valóban létezik-e? Kétkedő, gyarló az ember; ha a csapások nagyon sújtják, vagy bőségben éli napjait, egyformán kétkedő, egyformán hajlik a hitetlenség felé.

Avagy, ha végig olvassuk a napi lapok bűnkronikáit nap, nap után, a rablások, sikkasztások, gyilkosságok, öngyilkosságok nem-é a hit, a bizalom megrendülésének szomorú bizonyítékai-é?

Az élet küzdelme, igaz, nehéz próbára teszi az embert, de nem-e ép akkor van legnagyobb szükségünk a hitre, a bizalomra, mikor már-már leroskadunk? Fenséges, isteni színjáték az, melyet az emberiség lejátszik az élet színpadán. Játsszunk mindnyájan. Kinek szomorú, kinek vig szerep jut, de a szerepet végig kell játszani, jobban mondva: küzdeni. És sokszor bizony a hős elbukik de ebben a nagy küzdelemben mint fényes nap világít, ott van mellettünk, velünk az isteni szikra, mely lelkünket Istenhez emeli, s kétkedő szavunkat elnémitja és hinnünk kell, mert ahol a hit megszűnik, ott vége mindennek, ott vége a küzdelemnek

Igen, ez az isteni szikra, ez a hit fentartója az emberiségnek, ez vezeti, kell, hogy vezesse a küzdő embert az életnek sötét, sokszor veszélyes útjain

Hiszen az ember, kit a természet urává tett a Teremtő, kit felruházott ésszel, szabadakarattal, e nélkül a hit nélkül boldogtalanabb az utolsó féregnél, mert lelke üres, szíve sivár, egész élete egy folytonos, hiábavaló küzdelem, melynek vége a rideg sir Az ilyen ember él, de nem tudja miért, nem tudja felfogni emberi hivatását, nem emberi voltát s még halála is egy kínos, fájó tudat, mert a rideg sirt nem világítja be a feltámadásnak hittel párosult fenséges gondolata

Hit kell ennek a küzdő emberiségnek. Hit, bizodalom az Istenség s így egy jobb, boldogabb jövő iránt.

Hitet! mely új életre ébresszen mindenkit, mely begyógyítsa az életküzdelemben kapott sebeket, mely vigye az emberiséget a jobb jövő felé.

»Ember, küzdj és bizva-bizzál!« Csengjen e

szó mindnyájunk fülébe édes biztatás gyanánt, s erősítsen, ha csüggedünk, bátorítson, ha kételkedünk, s boldogítson, hinni tanítson, ha a nagy küzdelemben kifáradunk, mert az Úr szól mihozzánk:

»Mondottam, ember, küzdj és bizva-bizzál!«

Csiki Albert.

Kálvin János tanítása a szákramentumokról.

A keresztség.

Miután azonban abból, a mit e szakramentum hasznáról mondtunk, hogy t. i. annak két része van, először az, hogy általa az Isten ígéretére tanítottunk, és másodszer az, hogy a mi hitünkről az emberek előtt vallomást teszünk, — kétely támadhatna arra nézve, hogy miért keresztteltek meg még csecsemőkorukban a keresztyének gyermekei, holott azok — mint sokan vélik — sem ilyen bizonyágtételekből bármit is meg nem tanulhatnak, sem olyan bensőleg elsajátított hittel nem bírhatnak, a melynek nyilvánosan bizonyosságát adhassák: magyarázzuk meg röviden a gyermekkeresztség jogosultságát.

Mindenek előtt könnyelmű és merész állítás, hogy ebben a korban nem lehetséges a hit. Mert ha azok közül, kiket ebben a korban szólít el az Úr a halandó életből, sokat a mennyország örökösévé tesz, az örök boldogság pedig Isten ismeretében áll: miért ne adhatta volna Isten nekik ennek az ajándéknak valami előízét és kezdetét

már itt, a melyből oly sokat, sőt a melyet tökéletesen élveznek egykoron? Miért ne láthatnák őt mintegy tükör által és sejtelemszerűleg azok, a kik színről-szinre látni fogják? Ha ezt felfogni képesek nem vagyunk, gondoljuk meg legalább, hogy minő fenségesek az ő összes művei és az ő tanácsai mennyire rejtve vannak a mi érzékeink előtt!

Azon kívül, ha megvaljuk — a mit valóban meg kell vallanunk — hogy az Úr ebből a korból is választja az ő könyörületeségének edényeit: akkor tőlük sem tagadhatjuk meg a hitet, a mely egyedüli út az üdvösségre¹⁾. Mert ha egyedül a Krisztusban élünk és pedig a hit által: úgy, mi-helyt a hit hiányzik, nem lehet más sorsunk, mint meghalni Ádámban. Mert világos a bizonyíték: a ki hijend és megkeresztelkedik, üdvözülni; a ki nem hijend, már elkárhozott²⁾. Némelyek e hely kapcsolatából kiindulva, e szavakat csak azokra tartják vonatkoztatandónak, kik koruknál fogva az evangélium prédikálását képesek voltak, hallgatván, megérteni; mert ezen a helyen az apostolok az evangélium hirdetésére küldetnek; azután következik, hogy »a ki hijend — az üdvözülni«, — azok t. i. — mondják ők — a kikhez a prédikáció intéztetett. Nem prédikálnak azonban másnak, csak felnőtteknek. — Ezzel szemben én azt állítom, hogy ez egy annyira általános tétel, az Írásban oly sokszor fordul elő és ismételődik, hogy a felett ily könnyűszerű magyarázattal átjátszani magunkat nem lehet. Mert semmi korkülönbség nincsen téve, midőn az mondatik: ez az örök élet: meg-

¹⁾ Róm 5. 1; Habakuk 2. 4; Róm 1. 17.

²⁾ Márk 16. 16.

TÁRCZA.

Kőrösi Csoma Sándor emlékezete.

Írta: *Sándor József.*

A magyar nemzet mindig élénken érdeklődött eredete, ősi hazája és nyelvkonai iránt. Már a Persisbe költözött magyarok követek útján érintkeznek otthon maradt testvéreikkel; II. Endre király idejében egy Ottó nevű dömés szerzetes indul keletre s az ő jelentése alapján IV. Béla ifjabb király pénzzel és kísérekkel látja el Julián szintén dömés szerzetest, ki a Volga-menti Nagy-Bolgárországban magyarul beszélő fajrokonokra talál. Mátyás király ősmagyarokat akar Ázsiából idetelepíteni s Bethlen Gábor fejedelem is küld ki egy vállalkozó ifjút, a ki Indiát, Perzsiát, Arábiát bejárva, visszatértében 1627-ben jegyzeteivel együtt Konstantinápolyban vész el.

Bethlen Gábor nagyenyedi ref. főiskolájába 1799. őszén Csoma András gyalogkáplár Háromszék megye orbai széke Kőrös községéből egy 15 éves fiút vitt magával, a ki 1784. április 21-ikén Kőrösön született s első osztályait a helyi ref.

felekezeti iskolában járta. Édesanyja Gecse Krisztina, testvérei: néneje Krisztina, Csorja Zsigáné, öcsse Gábor, és huga Julia, Dancs Józsefné. A szülőház elégett, de ott állott, hol jelenleg a 76-ik házszám.

Csoma András és fia Sándor gyalog mentek, az uton az atya egy magyar forintot költött gyermekére s ez volt az utolsó kiadás, melyet életében fiára fordított. Átadta a kollegiumnak mint szolgálfiút, a hol állítólag nagybátyja, néhai Kovács József tanár is segítette. Csomát a régi rendszer szerint, mely nem nézte az éveket, az első gimnáziumi osztályba irták be s a szolgálfiú 90 tanulótársa közt első lett mindjárt az első esztendőben. Így végezte a gimnáziumot, a bölcsészetet és hittant, köztanító lett a poetika classisban s végül iskolai senior.

Gyermek- és ifjúkorából több becses följegyzésünk maradt fenn, melyek mind megegyeznek abban, hogy Csoma középtermetű, inkább szikár és gyöngéd, mint erős testalkatu, kerekded ábrázatu, fekete hajú, mindenekfelett szelid, nyájas vonásu, barátságos és mély tekintetű, gondolkozó és kifogyhatatlan szorgalmu ifju volt. Megjelenése vonzó, magatartása rokonszenves. A róla fennmaradt metszet szerint határozottan szép, klasszikus arczvonásu ifju volt. Testét már kora gyermekségétől aszkéta módra gyakorolta. A föl-

ismerni az egy igaz Istent, és a kit elküldött, — a Jézus Krisztust³⁾; vagy mikor az van mondva, hogy Isten haragja nehezedik azokra, kik nem hisznek az Isten egyszülött Fiában; vagy: csak azoknak lesz életük, a kik eszik az ember-fiának testét, — vagy más ilyen természetű helyeken. Ennélfogva megdönthetetlenül áll az, hogy senki sem üdvözül hitnélkül, akár gyermekek, akár felnőttek.

A keresztség tehát joggal megilleti a gyermekeket is, kiknek hite közös a felnőttekkel. De azért nehogy valaki ezt olyan értelemben vegye, minthogyha én azt mondanám, hogy a hit mindig az anyaméhtől kezdődik, holott a felnőtteket is most korábban, majd később hívja el az Úr; csak annyit mondok ezzel, hogy Istennek minden választottja, hit által lép be az örök életre, bármily korban szabadul is ki a romlottság ezen tömlöczéből. — De még hogyha ez az okunk nem volna is, bőven elég lenne nekünk az, hogy a csecsemők megkeresztelésében Isten akaratának engedelmeskedjünk, ki azt akarja, hogy engedjék hozzá menni a kisdedeket⁴⁾. Ha megtiltja, hogy visszatartsák, egyszersmind parancsolja, hogy hozzá segítsük őket. És a midőn azt mondotta, hogy »ilyeneké a mennyek országa«: akkor, midőn a bűnök bocsánatának jegyében részeltetjük, — a mely nélkül a mennyországból mindenki ki van zárva, — nem egyebet teszünk, mint aláírjuk az ő ítéletét és megpecsételjük az igazságot. Mert az Úr által adott parancsolat⁵⁾ a zsidók gyerme-

keinek körülmetélésére nézve, parancsolatképen kell, hogy álljon reánk nézve is, a mennyiben a körülmetélkedés helyére a mi keresztségünk lépett. Mert a mit az Úr a körülmetélkedésben a zsidóknak megígért, hogy nekik és az ő magjuknak Istene lesz, — ők és az ő magjuk pedig az ő népe: — épen azt igéri ma a keresztyéneknek a keresztségben; és pedig nem csak a felnőtteknek, hanem a csecsemőknek is, a kiket épen ezen oknál fogva is nevez Pál szenteknek⁶⁾, a mint hajdan a zsidó gyermekek szenteknek voltak nevezhetők a tisztalalan és profán, pogány gyermekekkel szemben.

(Folyt. köv.)

Jött a kísértő . . .

Jött a kísértő s csábszavának
Megejtette az ifju szivét,
Szólott neki: nó, csak jer velem
A nyüzsgő világba nézni szét,
Siessünk, mert rövid az élet,
Aki rohan sem sokra érhet,
Siess eleget élni már ma,
Holnap — lehet — a sir megásva.

És elindult az ifju véle,
Gyors szárnyakkal ragadta vágya.
Virág nyilott uton-utfélen
Ahol vezette, a nyomába.
Mindenütt talált ezer élvét,
Sok virágot letört, letépett,

³⁾ János ev. 17. 3; 3. 16; 6. 47.

⁴⁾ Máté 19. 14.

⁵⁾ I. Mózes 17. 10—.

⁶⁾ I. Korinth. 7. 14.

dön aludt: hussal, nyalánksággal, vagy hevítő italokkal nem élt, sőt a víztől is néha napokig tartózkodott. Eledele rendszerint: kollegiumi cipő, gyümölcs, turó és olykor öntött saltáát. Lapdában, ciglében, tánczban és szerencsejátékokban nem vesz részt: de a legjobb uszó és birkózó. Elcset, furfangos szókat soha se mond. Ellenben oly alapos és rendszeres tanuló, hogy tanárai fel se szólítják s ha igen, vitatkozás lesz belőle. De azért szerény s iskoláit úgy végzi, hogy bár szóval is soha meg nem büntetik. Nincs haragosa s ő se haragszik senkit. Bár télen-nyáron mindig egy posztóruhában jár, mégis mindig tiszta, testileg úgy mint lelkileg. Takaros úgy, hogy tanuló-társai tőle kérnek kölcsön, a szolgafutótól: de korhelynek vagy rossz fizetőnek nem ad.

Csoma már ugyszólván gyermekkorában, harmadmagával fogadást tett, hogy ha felnőnek, keletre zárandokolnak. A fogadást azonban egyedül Csoma tartotta meg.

1815-ben letévén a külföldi egyetemekre képesítő vizsgálatot, az enyedi kollegium u. n. angol-pénzén létesített évi 15 font sterling stipendiumával Németországba ment. Itt több mint három esztendeig tartózkodott s ebből 27 hónapot a göttingai egyetemen töltött, történelmet és nyelvészetet hallgatván. Egyik tanára figyelmeztetésére Csoma a nyugat-aramiai és a török nyelv-

ven kívül az angollal együtt megtanulta az arabot is. Elolvasta az ismert keleti utazókat. 1818. augusztusában visszaérkezett Nagy-Enyedre; itt várta már a szigeti professzorság, a hova egyhangulag választották meg; pap is lehetett volna első osztályu eklézsiában s az enyedi professzorságot is kilátásba helyezték. De Csoma már elszánta magát; s miután első terve szerint Odeszszán, Moszkván s valamely karavánnal Irkutskon át akart Khina éjszaki felébe hatolni s a szláv történetírókat is meg kívánta ismerni, ezért a szláv nyelv megtanulása végett még a tél folyamán gyalog Temesvárra s több havi ott tartózkodás után Zágrábba utazott. Ez utjára Kenderesy Mihály kolozsvári főkormányiszéri tanácsos, talán az egyetlen ember, a ki őt igazán megértette, évi 100 forinttal segítette s ugyanennyit ígért neki, míg Ázsiában jár.

Csoma visszatérve, még egyszer meglátogatta szülőföldjét, hogy elbucsuzzék immár porladó szülői sírhalmától, testvéreitől, kik közül Krisztina már szintén nem élt s könnyű vándorbotot metszven a szülőföld erdeiből, a viszontlátás reményével visszaindult Nagy-Enyedre. Egy adat szerint ekkor ősi kis földjét, hogy utiköltsége legyen, eladta. Utközben többekhez beszólt, de mindenütt csak lebeszéléssel és visszatartással találkozott. Segítség ellenben sehonnan nem

Nyakig merült gyönyörbe-kéjbe.
Bizony nem is gondolt a végre.

Alig kóstolt meg egy-egy élvet,
Már a másikat izlelte meg,
Szive mindig ujjabért égett
És volt mind, mindegyre ékeőbb
De már a mint ragadná vágya:
Undor, csömör kelt a nyomába!
Most már ha egy rózsát letépett
Tövisbe beletört szivébe!

Aztán — lehullt a porba; sárba,
Elhagyatottan, néma éjbe,
Az út rögtől vérezve lába,
Szive hamuvá összeégve,
Lelkén ott rágódik a féreg:
A bünösen eljátszott élet,
Még a sir nyugalma se várja,
Mert nincs kész a nagy számadásra.

G. Diószeghy Mór.

Isten igéje.

A boldog gyermekkor.

(I. Ján. II. 28.)

»Fiacskáim, maradjatok meg ő benne.« —
A szeretet édes hangján int az apostol, hogy
maradjuk meg Istennél, a mi atyánknál s ne
hajoljunk a gonosz csábító szavára. Mert igen
könnyen elveszithetjük azt a boldogságot, a mit
az ártatlanság biztosít számunkra.

mutatkozott. Egyik tanuló társának mondta ekkor
bánatosan: »Megtámadnak mindenfelől, hogy uti-
tervemmel hagyjak fel, mert kivihetetlen s csak
eszélesség szüleménye. És én keblemben, fiatal
éveim óta táplált vágyamat feláldoztam, a mire
tizenhárom élő és holt nyelvet szereztem meg,
mire annyi nélkülözéssel és sanyargatással
készítém el testemet? . . . Barátom! A nagy kér-
dés megoldása: őseink lakhelyét fölfedezni, az én
feladatommá vált. Elj boldogul!« Csomát, a mint
ez idézetből is kitetszik s a mint ez számos
későbbi nyilatkozatából látszik, nem valamely
konkrét nép, valamely előre kiszámított »ősma-
gyar« felkeresése vezeti, hanem az őstörténeti és
összehasonlító nyelvészeti kutatás a déli, illetve
keleti irányban, a melyre ő, kora színvonalát
messze túlhaladó képzettséggel volt elkészülve és
felszerelve. November végén, 23-ikán magyar nyel-
ven nyomtatott utlevelet vett ki Nagy-Enyed
tanácsától, melynek leírása szerint ismertető jele,
hogy bajuszát borotválja; ruhája az akkori deák
viselet szerint: fekete frakk (talán quekker-kabát),
bársony nadrág és fekete kalap, felül egy köpeny-
gallérral, a lábán stibli s víz magával egy zöld
viaszosvászon tarisznyát, a melyben fehérnemű s
utiköltség vagyis élelmiszer van. Pár napra rá,
egy vasárnap délután meglátogatta Nagy-Enyeden
Hegedüs Sámuel tanárt, a ki neki korábban osz-
tálytanítója volt s a ki iránta sok jóindulattal

Igaz, — a régi paradicsomi boldogság el-
tűnt, még nyomát se találjuk itt e földön. —
Mégis van egy paradicsom, a melyre ráveti régi
fényét ama hajdani elvesztett dicsőség. A gyer-
mekkor, az ifjúkor paradicsoma ez. Senkise oly
szerencsétlen e földön, hogy ne játszott volna egy
pár órát e boldog kertben, mert a legszegényebb
ember gyermeke is emlékszik a boldog gyermek-
kor egy-egy ragyogó időszakára. Viszont senkise
oly boldog e világon, hogy ne vetne irigy pillan-
tást vissza az ifjúkor boldog perczeire. — A mit
később élvezünk, abból semmire hasonlít a régi
elmúlt örömhöz. Ha a szerencse minden
ajándékaival elhalmoz, ha a világi örömek arany
poharát fenéig üríted ki, ha a föld minden
pompáját, kincsét, vagyonát magad köré halmo-
zod, ha a dicsőség babérkoszoruját övezed
homlokad köré, akkor is el kell ismerned hogy
olyan boldog sohase voltál és sohase leszel, mint
a mikor gondatlan örömmel kergetted a fényes
szárnyu tarka pillangókat.

Oh miért is tűnik el oly gyorsan az ifjúkor
paradicsomi élete? Oh miért is repül el olyan
hirtelen, mint egy reggeli álmokép, az aranyos
ifjúkor az ő pajkos vidámságával, boldog meg-
elégedésével, tiszta ártatlanságával s csendes
békességével? Miért tűnik el mindörökre?

De mit beszélek? Nem mulik el az végképpen.
— Vannak őszhaju emberek, a kiknek homlokára
az idő mély barázdát vetett, mégis gyermeki
öröm, gyermeki békesség sugárzik ki szemükből.
Ezek az Isten gyermekei, a kik nála maradtak.

»Fiacskáim, maradjatok meg ő benne.« Ki-
ket ért ő itt a fiúk alatt? Nem a kiskoru gyerme-
keket, hanem mindenféle koru keresztyéneket.

viseltetett: »No holnap — mondá — Isten
segedelmével indulok«. Hiába való volt ismét a
marasztás. Másnap reggel könnyű öltözetben,
mintha csak a mezőre menne, kezében sétatobbal
belépett s le sem ülve, mondá: »Még egyszer
láttni kívántam«. Ekkor mindketten — a nagy-
enyedi kollégium kapujától, a mint följegyezték
— kiindultak a Szentkirály-utcza felé, melynek
végén a mezőn elváltak s Hegedüs a halál
gondolatával agyában sokáig nézett utána, mig-
nem a Maroson átment.

S most következnek azok a hihetetlen nehéz-
ségek és akadályok, melyek legyőzésére Körösi
Csoma Sándornak csak egy fegyvere volt: a
végtelen szelidség, türelem és kitartás. Bukarest-
ből 1820. január 1-én Konstantinápolyba indult;
Ruscuscsknál átlépte a Dunát s gyalog szállító üres
bolgár szekerekkel Bulgárián keresztül Drinápolyba
tartott. De a pestis az aegai tenger partján levő
Enoszba kényszeríti; honnan hajón Khios és Rho-
dus szigetek mellett Egyiptomba, Alexandriába
vitorlázik. Néhány jó embernek segítségével, sok
fáradtság után Cypruson, Szírián át Bagdadba
jutott. Azsián végig eddig a Sándor név törökös
kiejtése szerint »Sikunder bég«-nek ismerték: de
Csoma álarczot nem viselt, hanem mindenütt saját
neve alatt járt.

(Folyt. köv.)

Igaz, mi nem vagyunk méltók arra, hogy Isten fiainak nevezzenek, hiszen mi csak véges teremtményei vagyunk a végtelen és örökkévaló Urnak. Mi az ember, hogy Te reá gondolsz, mi az embernek gyermeke, hogy Te könyörölsz rajta? Nem vagyunk méltók, mert elszakadtunk tőle, a földi dolgok elvontak minket a menyországtól. Nem csak a hitetlenek, a kik mint Istennek ellenségei menekülnek előle, mint az uraktól elszakadt rabszolgák. Hanem azok is, a kik tőle elszakadtak az ő nevét naponként emlegetik.

Ugy-e szeretnéd, ha újra Isten gyermeke lehetnél? Jőjj tehát az atyához. Ő még most is szeret téged. Ha bűnbánattól meghajolva jössz vissza hozzá, mint ama tékozló fiú, ha szenvedéstől megtörve közeledsz feléje, mint Dávid király, a ki mondá: Testem megtört a gyász miatt s öreg lelkem, — az ő lelke vissza fogad s új örömd lesz benne. Lelked megújulva emelkedik fel, mint a sas a magas légkörbe.

De megmaradj aztán ő benne! A jó gyermek megmarad az apja mellett. Ha a legszebb játékkal kínálják is meg, nem lehet elcsalni az édes apától. — Ha egész nap künn koberól, estére mégis vissza tér az apai házhoz. Oda menekül, az ő kezét fogja meg, neki panaszkodik a mikor veszedelem fenyegeti.

Sok csábító van a világon. Hivogatnak a világ fényével, a mely olyan szépen ragyog. Ijesztenek a világ gunyolódásával, a mi olyan élesen mar. Dicsekednek e világ bölcsességével, a mi olyan rendkívül magasan hangzik. El akarják szakítani a szülőháztól. El akarják idegeníteni az édes apától. Te a bibliát olvasod? Tedd félre, ez nem a mai kor olvasmánya. Te imádkozol? Hadd azt, hiszen ezt csak gyermekek és öregek teszik. Az ilyen csalogató szavakat halljuk manapság a fényes társaságokban, olvassuk az ujságokban s látjuk a színpadokon. Sok ezer hajlik a csalogató szóra s elhagyja a szülői házat, mint ama tékozló fiú, — s majd csak későn ébrednek fel a gyalázat, a szégyen, az undor s a nyomoruság gyászos kikötőjében.

A monda szerint egy ifjat elcsalt valami varázsló s egy hegy hasadékában zárt el. Egyetlen éjszaka dorbézolt ott vad örömmel. Reggel szégyen és bánat közt ébredt meg. Valahogy kismászott a barlangból s haza vánszorgott. De miért olyan nehezek léptei? Miért nézik az emberek oly bámuló szemmel? Miért nem akad ismerős arcra? Miért nem találja meg a szülőházat a faluban?

Ime egy patakban meglátja saját arcát, elhervadt vonásait, megőszült haját s kiderül, hogy ötven évig volt a bűvös barlangban. Tehát egy éjszaka alatt egész ifjuságát, egész életét elpazarolta. Ez a monda az életnek képe. Ezren hagyják el a szülői hajlékot s belépnek a bűn varázs körébe. A világ elmulik s az ő dicsősége is. Az ifjuság rózsái elhervadnak s ők öregek lesznek. Öregek szivben, lélekben is. — Oda a gyermeki hit s az ifjuság ártatlansága. — A sziv fáradt, bágyadt s életunott lesz.

Maradjunk nála, az ő apai szive mellett. Mily barátságosan és szeliden szól hozzánk! Imádkozhatunk hozzá, kérhetjük őt, mint gyermek az édes apát. A teremtés hirdeti az ő szeretetét. A fejünk felett lévő csillag, a lábunk alatt levő virágszál arról beszél. Oh hallgasatok reá, maradjatok nála.

Király Béla.

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR.

Hazai krónika.

— 1904. okt. 13. —

Országgyűlés. A nyári pihenőnek vége van. Az országgyűlési követekre nézve is megkezdődött a munka. Október hó 10-én nyílt meg a képviselő ház. Rövid ülést tartottak e napon. Jóformán arról tanakodtak, hogy mit is csináljanak. Megállapították a tárgyalási rendet. Azonban felszólalásokban sem volt hiány. *Perczel Dezső*, a hogy megnyitotta az ülést, *Hieronym* és *Tallián* miniszterek törvényjavaslatokat terjesztettek be.

Azután *Kossuth* Ferencz beszélt. Mindenki örvendett, hogy a *Kossuth* Lajos fia jó egészségbe tért vissza a házba, mert a mult nyáron sokat betegeskedett. *Kossuth* Ferencz felszólalására a *Tisza* miniszterelnök nyílt levele adott alkalmat, melyet választóihoz intézett. *Tisza* ugyanis, levelében ismét a házszabály módosításával foglalkozott, melyet minélelőbb végre kell hajtania. *Kossuth* Ferencz arra kéri *Tiszát* óvakodjék a szólás szabadság megszorításától, mert a nemzetnek, mely Ausztriával közösségben él, szüksége van arra, hogy alkotmányát — ha kell — békés fegyverekkel védhesse meg. Ha a békés fegyvereket elveszik a nemzet kezéből, a forradalomterére lép a nemzet. Ezt pedig senki sem akarja. *Tisza* miniszter elnök azt feleli, hogy ő a szólás szabadságot nem akarja békóba verni. Csupán azt akarja, hogy a kisebbség ne akaszhassa meg a költségvetés letárgyalását és az újonczok megajánlását. Az országgyűlés méltósága is azt kívánja, hogy

az obstrukciótól megszabaduljunk. Maga részéről egy bizottság kiküldését hozza javaslatba majd a házszabályok módosítására nézve. *Polonyi Géza* csak azért szólal fel, mert a miniszterelnök azt mondotta, hogy a képviselőktől függ: legyenek-e új választások vagy ne? Ez nem a képviselőktől függ, hanem Ófelségétől. Neki van joga felosztatni a házat. Arra kéri a miniszterelnököt, hogy a törvényeket tartsák meg és míg Ausztriával meg nincs a vámközösség (1899. évi XXX trv.): addig más államokkal ne kössenek kereskedelmi szerződést. Házzabály módosítást csak békés időben lehet csinálni. Most nincs parlamenti béke. Tisza rövid válasza után a gyűlésnek vége volt. Okt. 11-én kérvényeket tárgyaltak.

Világkrónika.

A japán-orosz háboru szinteréről az a hír érkezik, hogy az oroszok megunták a védelmet, s nem sokára a támadásba mennek át. Kuropatkin már ki is adta a hadi parancsot, melyben biztatja a katonákat, hogy helyüket állják meg vitézül, mert csak így szerezhetnek dicsőséget az orosz fegyvernek.

Port-Arthur ostroma szakadatlan foly.

Egyházi élet.

A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházközségi Egyházi Ertekezlet választmánya okt. hó 9-én rendes ülést tartott. Első sorban a taggyűjtés került napi rendre. A választmány kimondotta, hogy a taggyűjtést tovább folytatja és pedig akként, hogy a már ajánlkozott tagok ismerőseik körében igyekezzenek új tagokat szerezni. (Évi tagsági díj kettő korona, mely összegért az Ertekezlet Évkönyvét is megkapják). A felhajthatlan tagsági díjak törlését is kimondotta a választmány. A tél folyamán tartandó egyházi estélyek rendezését egy 25 tagu férfi és női vegyes bizottságra ruházta. Csupán azon ohájának adott kifejezést a választmány, hogy az estélyek minél egyszerűbben és minél több protestáns tartalommal rendeztessenek. Igon fontos határozatot hozott ezután a választmány. Ugyanis *Barabás* Jenő főreáliskolai tanár indítványára elhatározta, hogy egy egyházi népkönyvtárt létesít, kapcsolatban egy ingyen olvasó körrel. Indítványtevő készséggel ajánkozott a könyvtárnokságra, míg *Vajda* Ferencz lelkész a neki járó összes egyházi, politikai és szépirodalmi lapokat felajánlotta az olvasó kör számára. Igen szerencsés kezdetnek tartjuk ezt a mozgalmat az egyházi életterén. Vajha, minden egyházközség megragadná a neki kedvezőnek ígérkező alkalmat és hozzá fogna az istenország építéséhez.

Pap beiktatás. Szép, lélekemelő ünnepélye volt a nagygalambfalvi ev. ref. egyházközségnek október hó 9-én. Egyhangulag elválasztott ifju lelkészét, Kádár Dénest ekkor iktatta be hivatalába Péter Károly esperes. Kádár 2 $\frac{1}{2}$ évig működött a muzsnai népes egyházközségben s kiérdemelte azt

az osztatlan szeretetet, melylyel őt körül vették. Mély sajnálattal, könyezve bocsátották el, hát midőn érte menének október 8-án új hivei. Alkalmunk volt látni mily igaz lelkesedéssel fogadták Nagy-Galambfalván. Banderium, virágcsokrok, zászlók, diszkapu jelezték, hogy szívesen várták hazájába. Jelzett napont megtelt a község a szomszéd falvakból egybegyűlt vendégekkel s a tágas új papi lakáson is igen sokan jöttek össze, hogy részt vegyenek az istentiszteleten. Már nagy szorongás volt a templomban, midőn oda az új pap az esperes, több pap és tanító társaságában bevonult. Gyülekezeti ének után esperes lépett a szószékre s rövid, de eszmékben gazdag beiktatóbeszédében rámutatott a református pap és hivek teendőire. Szeretettel intett, buzdított, majd beszéde végén elismeréssel emlékezett meg a gyülekezet távol levő nyugalmazott papjának, tisztt. Kelemen Jánosnak, félszázados működéséről, kinek első sorban érdeme, hogy e népes egyházban mindennek rendben és ékesen találtatnak. A köztisztviseltben megöszült pappal együtt vonult nyugalomba a megyebíró is, a ki 40 évig volt az egyháznak hű sáfára. Új harcosok álltak helyökbe, de ők abban a boldogító tudatban vonulhattak félre a küzdelem teréről, hogy jól végezték kötelességüket. Az új lelkész beköszönő beszédét ritka figyelemmel hallgatta a közönség. Már a textus: »Nincs tisztesség nélkül a próféta, hanem csak az ő hazájában és rokonai között és az ő házában« (Márk 6. 4.) igen alkalomszerű volt. Tüzzel, elragadó kedvességgel fejtegette: mit bizonyít a próféta álláspontja és a nép magatartása. Aggodva gondolok itteni munkálkodásomra, úgy mond, hiszen nekem az én népemnek az én nemzettségemnek kell gyakran oda kiálltani: térjete vissza az emberi hiúságnak, anyagiasságnak, érzékieségnek utairól . . . és ezért, tudom, nem leszek kedvességben előttem. Mindegy! Én a Krisztus hiv szolgálja akarok maradni, ki főlemelem bátran intő, dorgáló szavaimat, de mindig csak tihozzátok való szeretetből. Templom előtt Jakab Albert beszolgáló lelkész adta át a templom kulcsát s hatásos beszéddel ajánlta az új lelkészt hivei szeretetébe, mire Kádár üdvözölte újra hiveit. Ekkor már a papi lakon gazdagon terített asztal várt a vendégseregére. Az egymást gyorsan fölváltó pohárköszöntőkben meg-meg nyilatkozott humor jó kedvre hangolt mindenkit. Adjon Isten, Kádár barátunknak, új otthonában állandó megelégedést és békességet. —r—s.

Harang-felszentelés. A tordaturi ev. ref. egyházközség 1892 évben július 10-én Tarsoly Kálmán főgondnok, vezetésével táncmulatságot rendezett, melynek 100 korona jövedelmét »Harangalap« czimen letéve kamatoztatta s egyesek — Nagy Mózes volt pap — s Benedek Ferencz jelenlegi lelkészek buzdítására adományokkal növelték ezen alapot, nagyobb összeggel járultak Tarsoly Albert, Tarsoly Sándor főgondnok, Egerházy Kajos és Kovács Sámuel. A kisebb adakozók neveit az egyház jegyzőkönyve örökitette meg. A templom falait ez évben a buzgó hivek kijavították, egyesek meszet adtak, az asszonyok, leányok megmeszelik. S a 800 korona értékű harang

Temesvárról midőn megérkezett, a haranglábat a hozzáértők az összeadakozott anyagból megjavították folyó évi október 2-án a kis református templom a község négy felekezetéből összesereglett hivekkel — közben az iskolás tanulókkal — megtelt, hogy áhítatos ima és ének közben felavattassék az új harang. Megzendült a lélekemelő ének Kovács Sámuel áll. tanító harmonium kísérete mellett. Szivigható imát Egerházy Lajos újtordai pap, alkalmi lelkesítő beszédet Benedek Ferencz helybelipap tartott, kinek felhívására megszólalt az újharang, s a harang kellemes hangja kíséretében Jancsó Lajos esperes tartott szívhez szóló öröm és hála könyvet fakasztó felszentelő imát. Istentisztelet után Benedek Ferencz ref. papot üdvözölte az összegyűlt közönség 25 éves papsága alkalmából. Azután közebed volt.

A parokhiáról.

III. Az özvegy papné.

Szomorubb temetés rég nem volt, mint mikor tiszteletes Magyar János uramat helyezték örök nyugalomra. Tizenöt évig volt a nyirdombi nemes és szent ekklezsia lelkipásztora. Rövid idő ugyan a földi ember életében, de éppen elég volt arra, hogy nevét megörökítse a nyirdombi egyház-község történetében és hivei szívében. Jelen is volt a temetésén a falu apraja, nagyja. Sokan átjöttek még a szomszéd faluból is, melynek egy pár esztendeig volt adminisztrátora. Szem szárazon nem maradt, mikor az esperes ur elprédikálta.

Ah, a koporsó még akkor is könyeket csal szemünkbe, ha lakója egy merő idegen. Hát még akkor, ha annak a koporsója mellett állunk, a kit szerettünk; a kinek élete össze volt forrva a mi életünkkel, hogy ne sirnánk. Magyar tiszteletes uramat pedig szerette mindenki. Még is siratta mindenki.

És kinek a szíve ne indult volna meg, mikor a koporsó mellett a szelid lelkű özvegy papné látta öt apró gyermekével? Oh, beh szomorú is az özvegy asszony élete. Milyen egyedül van, milyen elhagyatott. Nincs a ki védelmezze, nincs a ki segítse. Az ő kenyeré éjjel és nappal a könnyhullatás. Magyar né tiszteletes asszonynak se maradt senkije, semmije. Minden öröksége az öt apró gyermek és az özvegyi fátyol. Hát kitől is örököljön a református pap? Hiszen, erre a pályára a szegény emberek gyermekei mennek csupán. Nélkülözés, küzdés az ő életük az iskola falai között. Ezt tovább folytatják az életben is. A református papi jövedelemből meggazdagodni nem lehet. Magyar János tiszteletes uram is, e világ szerint, szegényül halt meg. De annál gazdagabb volt lélekben. Birta az isten országának drága kincseit, s megnyerte az örök élet boldogságát. Oh, bár adhatna egy parányit e boldogságból az övéinek is!

A temetés után pár héttel, az adminisztrátor lelkész épen a nyirdombi egyházközség dolgait

intézte el. Ott volt a kurátor is, a ki egy alkalmas pillanatban emigy szóla:

— Tiszteletes uram, mi a nemes presbiteriummal abban állapotunk meg, hogy kicsiny egyházunkba minél hamarabb papot hozzunk, mert nagy károsodása lesz abból egyházunknak, ha nincs papunk, a ki Isten szent igéjét hirdesse és minket is vezessen. Már hirül is adtam a tiszteletes asszonynak, hogy Szent Mihály napkor költözék ki innen . . .

Az adminisztrátor majdnem hanyat esett e váratlan beszédre. Alig tudta hogyan feleljen. Lelkipásztori nyugalma és türelme azonban győzedelmeskedett az emberen és felelt vala eképpen:

— Kurátor uram és a nemes presbiterium csupán magukra gondoltak, mikor ilyen hirtelen papot akartak hozni. Elfeledték, hogy maguk keresztyének. A keresztyén vallás pedig *könyörületességet, szeretetet* nyújt mindenkinek, leginkább pedig az özvegynek, az árváknak. A mi anyaszentegyházunk törvényeit is a könyörülő szeretetnek eme lelke hatja át. Maguk még ma kidobnák — lehet — az özvegy papnét, de az egyházi törvény nem engedi. Az egyházi törvény azt rendeli, hogy *az özvegy papnét a pap halála utáni, tehát a most következő Szent Mihály naptól a legközelebbi Szent György napig, megilleti az egész fizetés és a papi lakás. Azután pedig még egy egész évig fél fizetést kap, de már lakást nem.* Ezen pedig változtatni nem lehet, nem szabad. (Lásd: Utasítás 200 §.)

Ez a törvény papirosan van. De, van-e valami a maguk lelkében a szeretet törvényéből? Emlékeznek-e még arra, mikor a szegény özvegy papné a nagy beteg Hegyesinének meleg levest hordott; a szegény iskolás gyermekeknek ruhát varott; a leányokat himezni, varrni tanította? Nem látják-e naponkint a templomban azt a szép szószék takarót, melyet saját kezével himezett, bele varva minden öltésbe a testvéri szeretetnek nagy parancsolatját? Nem volt-e tizenöt év alatt a községnek valóságos őrangyala és most a községben ne lenne egy ember, a ki mellette szót emeljen? Óh, szegény özvegy papné!

Kurátor uramat látszólag megindították e szép és igaz szavak. Azzal az igérettel távozott, hogy az özvegynek és árváknak gondját felveszi. Az adminisztrátornak pedig minduntalan lelkébe csendült ama szomorú tapasztalat: *A világ csupán addig szeret, a míg hasznunkat veszi. Mihelyt tehetetlenek és szegények lettünk: azonnal elfordul tőlünk.*

Szegény özvegy papnék, ti érzitek ezt az igazságot legjobban!

Paulus.

Mai képünkhöz.

A »Vasárnap« olvasóinak Körösi Csoma Sándort mutatjuk be, a híres székely tudost. Ez év július 7-én volt Háromszék megyében, Körösön, Csoma Sándor szülő-falujában egy szép emlék ünnep, melyen a nagy tudós élet eseményeit

ujították fel. Az emlékbeszédet *Sándor* József, értekezleti alelnök mondotta. A szép beszédből, melynek közlését a mai számban kezdjük meg, olvasóink megismerhetik Körösi Csoma Sándort és sokat is tanulhatnak belőle.

Vegyes hírek.

Berukkoltak az ujonczok. Vidám zajtól hangzottak az utcák az elmúlt héten falun és városon. A bevonuló ujonczok fájdalmas-bus éneke verte föl a helyet minden felé. Megváltak az édes szülőföldről, bucsuztak a szerető szivektől, hogy eleget tegyenek hazafi kötelességüknek. Fájó szívvel, de készséggel mentek, mert a hazáért, a közös édes anyáért szolgálnak. A hazáért pedig nemcsak élni, de még meghalni is dicső.

Czecz János halála. Messze tengeren túlról, a dél-amerikai Argentina köztársaság fővárosából, Buenos-Ayresből jött a hír, hogy a magyar szabadságharcz egyik kitűnő katonája és vezére, Czecz János honvédtábornok ott meghalt, 82 éves korában. Egy hónappal halála után jutott el hazájába a hős tábornok elhunytának gyász-hire. A nagy időknek most már csak egy tábornoka él még: Görgei Arthur. Czecz János Gidófalván született 1822. június 8-án jó módu örömeny szülőktől. Szülei a bécsujhelyi katonai akadémiába adták, a honnan husz éves korában mint hadnagy került ki. Az ifju hadnagyot a vezérkarba osztották be. Itt érte őt a magyar szabadságharcz kezdete. Csakhamar a magyar hadügyminiszteriumban találjuk, a hol Mészáros Lázár miniszter a hadügyi bizottsági előadó fontos teendőit bizta rá. Egy körut alkalmával azután kiváló katonai és szervező tehetségeinek oly fényes jeleit adta, hogy Mészáros fölhívta rá Kossuth figyelmét, a ki nem is habozott Czecz Erdélybe küldeni tábornoki főnöknek, mely minőségben ő rá háramlott az erdélyi hadsereg szervezésének nagy jelentőségű feladata. Nem sokáig késett Czecz tábornoki kinevezése sem. Ugyanis 1849. márczius 11-én a Bem és Czecz parancsnoksága alatti csapatok elszánt rohammal bevették Nagy-Szebent, a mire az orosz Skariatinnak a vöröstoronyi szoros felé kellett menekülnie. E győzelem után Kossuth megbizta Czeczet, már mint kinevezett tábornokot, egy 30.000 főnyi tartalék-hadsereg szervezésével, mely feladatának az ifju tábornok oly fényesen megfelelt, hogy ezzel a hirtelen összetoborzott s bizony nem a legfegyvelmezettebb erővel bámulatraméltó dolgokat tudott művelni és hatalmas ékül szolgált Bem és Skariatin hadtestei között. Számталanszor volt alkalma Czecznek kiváló tehetségeit érvényesíteni; vitézségének legfényesebb jeleit azonban a piski csatában adta, midőn a már-már végzetesnek látszó pillanatban rárohant két zászlóaljjal és néhány ágyúval az osztrákokra. Ő maga is ott villogtatta kardját az elszánt rohamban és oly zavarba hozta a tuinyomó osztrák serget, hogy az végre futásban keresett menedéket Szászváros felé. A világosi fegyverletétel után Czecz külföldre menekült, végre Amerikába ment, hol igen nevezetes álláso-

kat töltött be. Hazájával állandó összeköttetésben volt. A halál szept. 8-án érte utól. Koporsója alá egy zsák hazai földet tettek, melyet egyik honfitársa küldött volt ki előre. Arczképét a »Vasárnap« 1902. évi 40-ik számában mutattuk volt be.

Meghalt a »Szózat« nagy költőjének, Vörösmarty Mihálynak a fia, *Vörösmarty Béla*, valóságos belső titkos tanácsos és a Kuria másodelnöke. Halálát Széll Kélmánné, Vörösmarti Ilona és nagy rokonság gyászolja.

Kolozsvár város polgársága okt. 8-án ünnepelet rendezett azon alkalomból, hogy *Hegedüs Sándor*, volt kereskedelmi miniszter 25 éve már, hogy a város első kerületét képviseli az országgyűlésen.

Kegyetlen mostoha apa. Moson, Marostordavármegyei községbe egy lelketlen mostoha apa kegyetlenkedéseire jöttek rá. Szálas Farkas a kegyetlen mostoha. Egy Jánosi Ágnes nevű hülye leányt vett örökbe nemrég, csekély készpénzért. A leányt éhezettette, verte, a disznóolba a sertések közé zárta s a disznókkal egy váluból etette. Egész napon át hallható volt a szegény leány ordítása, a mint mostohája kizozta. — A szomszédok végre megunták a Szálas kegyetlenkedéseit és bejelentették az esetet a falu jegyzőjénél. A jegyző áttette az ügyet a járásbirósághoz, honnan bizottság szállott ki. A járásbiróság a bestiális mostoha apa ellen a büntető eljárást megindította.

Elítelt gonosztevő. Szeptemberben mult egy éve, hogy Boda István pénzes levélhordó ellen gyilkos merényletet követett el Budapesten egy ember. A vizsgálat kiderítette, hogy a tettes Csontos Mihály volt. A megtartott tárgyaláson Csontost 10 évi fegyházra itélték, s mivel fellebezés nem történt, az ítélet jogerős. Ezenkívül Csontos még két rendbeli rablást követett el Isaszegen és Aszodon, a miért a börtönből újból a törvény elé fogják állítani.

Gyilkos villamos drótok. A nagyszebeni villamos szerelők a napokban a telefonvezeték sodronyainak az új központba való bevezetésével dolgoztak. Munka közben néhány sodronyt lecsüngen hagytak a tetőkről. Ezen sodronyok közül több érintkezésbe jutott a villamos művek vezetékével, melyen az áram működésben volt. Ebben a pillanatban ment arra egy szállítóczég négy lovas kocsija. A lovak hozzásurlódtak a lecsüngő drótokhoz és a villamos áramtól lesujtva pár másodperc alatt mind a négy élettelenül hevert a földön. A hatóság megindította a vizsgálatot s ez fogja majd kideríteni, hogy kit terhel a felelőség a szerencsétlenségért.

Szerkesztő postája.

Cs. M. Zernest. Kaptuk és nem sokára sort kerítünk rá.
B. Ő Csekefalva. Előfizetésébe ez ideig 2 koronát kaptunk; így tehát még 2 koronával van hátralékban.

Többeknek tudtul adjuk, hogy a »Vasárnap« mult száma nyomdai akadályok miatt nem adatott a rendes időben postára. Mi a magunk dolgát elvégeztük most is a rendes időre, de közbe jött akadály miatt, nyomtatni nem lehetett. Ezután reméljük, hogy előfizetőink pontosan kapják a lapot.